

JOHANNES VERZIJL (1)

door Lia Schouten en Andy de Bruijn

Tijdens het archiefonderzoek voor het artikel "Een eeuw Verzijl aan de Raam en Gouwe" in PKN 90 kwamen we Johannes Verzijl tegen die zijn geluk heeft beproefd bij onze zuiderburen.

Johannes Verzijl werd geboren in Gouda en gedoopt op 17 januari 1747. Hij was het achtste kind van Maarten Verzijl en Catharina Magdalena Kemp.

Uit het huwelijk van Maarten en Catharina werden 12 kinderen geboren, waarvan er 9 al op jeugdige leeftijd overleden zijn. Johannes was de jongste van de drie overgebleven kinderen.

Maarten Verzijl was pijpenmaker te Gouda en zette het merk de *Dortse maagd* en de *schekkan* (2). Johannes zou hem opvolgen; hij had dit bepaald in zijn testament van 13 augustus 1769. Binnen twee maanden na het maken van het testament overleed Maarten Verzijl en werd op 11 oktober 1769 begraven in de St.-Janskerk te Gouda.

Omdat Johannes bij het overlijden van Maarten Verzijl nog minderjarig was, zou hij het bedrijf van zijn vader pas in 1772 kunnen voortzetten als zelfstandig pijpenmaker. Tot zolang stond hij onder voogdij van zijn oom Frans Verzijl en Hendrik van Beekom. Deze waren in het testament van Maarten Verzijl aangewezen als voogden die tevens de pijpenmakerij zouden beheren, totdat Johannes de leeftijd had van 25 jaar.

Johannes had vier maanden voor het overlijden van zijn vader op 5 juni 1769 voor het bedrag van 14 gulden zijn proef gedaan voor het pijpenmakersgilde. Als merk koos hij de *5 schijven* (3). Tot 1772 zou hij dan als gezelschapswerkzaam blijven in de pijpenmakerij.

In 1772 volgde Johannes zijn vader niet op als zelfstandig pijpenfabrikant, maar het merk "*De Dortse Maagd*" werd "*voor altoos gerooieerd*".

Johannes blijft wel het pijpmakersvak trouw: op 7 mei 1776 begint hij bij de Goudse pijpenfabrikant Jan Verblauw, voor een periode van vier jaar.

Jan Verblauw (4)

*Nog gehuurd Jan Verzijl voor 4 jaar om te rollen
Een moet winnen Eerste 2 jaar 2 ½ duijt en andere 2 jaar
3 dujften per Gros in gaande den 7 meij 1776*

Het is heel goed mogelijk dat hij in de tussenliggende tijd bij een andere pijpenmaker gewerkt heeft.

Nu blijft natuurlijk de vraag waarom Johannes zijn vader niet opvolgde. Hij had tenslotte zijn meesterproef met goed gevolg afgelegd en was de rechtmatige erfgenaam.

Voor de overliden van het pijpenmakersgilde kan de buitenechtelijke zoon *Johannes Franciscus* de reden zijn geweest om Johannes te weigeren als gildebroeder (1).

Uit het huwelijk van de Goudse apotheker Cornelis van Offeren met Johanna Vallee werden geen kinderen geboren, maar op 14 oktober 1771 werd in Gouda gedoopt: Johannes Franciscus, onwettige zoon van Johanna Vallee, echtgenote van Cornelis van Offeren; vader: Johannes Verzijl.

Kort na de geboorte van haar buitenechtelijke zoon verliet Johanna Vallee op 2 november 1771 haar woning. Cornelis van Offeren diende een eis tot echtscheiding in, welke op 6 mei 1772 ontvankelijk verklaard werd. Op 24 mei 1773 werden de echtscheidingsvoorwaarden opgemaakt, waarna op 15 juni de echtscheiding werd uitgesproken.

Direct na het uitspreken van de echtscheiding, op 18 juni, maakte Johannes Verzijl voor notaris J. Boers te Gouda zijn testament op, waarin hij Johannes Franciscus Verzijl benoemt tot zijn enige erfgenaam.

Als we ervan uitgaan dat Johannes zijn tijd heeft volgemaakt bij Jan Verblauw, zal hij in of na 1780 zijn vertrokken naar Vlaanderen.

Op 27 april 1783 trouwt Johannes in de St.-Jacobuskerk in Antwerpen met de 19-jarige Catharina Goris. Het is niet bekend of Johannes in Antwerpen gewoond heeft. Wel is bekend dat zijn overgrootvader Huybert Maartensz. Verzijl in Antwerpen is geboren.

In Leuven heeft Johannes zich blijvend gevestigd; op 5 maart 1785 verkreeg hij er het poorterschap. Hij woonde daar toen al enige tijd, want op 20 februari 1784 werd in Leuven het eerste kind uit zijn huwelijk met Catharina Goris geboren. Hoe het Johanna Vallee en haar zoon verging, is niet bekend, want op 21 juli 1791 herroept Johannes Verzijl zijn testament voor de notaris in Leuven. Op 24 mei 1797 doet hij dit nog een keer, maar dan voor de notaris in Gouda.

Het is Johannes niet slecht af gegaan als tabakswinkelier te Leuven: op 10 augustus 1791 kocht hij een huis met hof in de Ridderstraat en op 28 januari 1793 twee huizen in de rue des Ecriniers, terwijl zijn woning aan de rue de Malines no. 28 (Mechelsestraat) ook zijn eigendom zal zijn geweest...

Het feit dat zijn drie zonen respectievelijk apotheker, notaris en advocaat werden, wijst er ook op dat hij niet onbemiddeld geweest moet zijn.

Johannes overleed op 29 maart 1817 op 70-jarige leeftijd in zijn huis aan de Mechelsestraat en werd begraven te Wilsele (2 km buiten Leuven).

Bronnen

1 Gens Nostra, D.J. Koops 1953

2 De gecroonde roos, J. van der Meulen 1994

3 Pijpmakersarchief P.A. 1769

4 Pijpmakersarchief P.A. 10-a fol. 246 1776